

FARVÄL FALSTERBO

Samarbetsversionen.

Mastermanus för Skanör-Falsterbo samt valfri strand.

PUNKT 1 INTRO

1.1 SPEAKER SKANÖR PLATSSPECFIK

1.1 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Nu är du på stranden. Vid havet. Tycker du om det? De flesta människor gör det. Vi kommer alla från havet och vi är alla beroende av det.

Under dina fötter är det sand, och tittar du uppåt ser du himlen. Är den grå, tung av regn? Eller klarblå med ett eller annat litet moln?

1.12 NY SPEAKER SKANÖR PLATSSPECFIK

1.12 NY SPEAKER ALLMÄN STRAND

Innan vi börjar den här ljudvandringen ska du titta ner i sanden, och leta upp en snäcka. Plocka upp den och ta den med dig. Du får inte tappa den.

1.1 SPEAKER SKANÖR PLATSSPECFIK FORTS

1.1 SPEAKER ALLMÄN STRAND FORTS

Det finns saker vi kommer att uppleva så länge det finns liv på jorden. Havet och sanden. Molnen och himlen. Och lärare som ger sina högstadiel elever i uppgift att gå hem och intervjua nån av sina släktingar om hur det var förr i tiden.

LÄRARE I KLASSRUM

Hörrni, jag måste säga att ni tillhör en lat generation. Ni tror ni vet allt om vad som har hänt förr i tiden, för att det finns så många minnen i Google som ni kommer åt med en knapptryckning.

SPEAKER SKANÖR PLATSSPECFIK 1.2

SPEAKER ALLMÄN STRAND 1.2

Det du hör, är en lärare från framtiden. År 2100 närmare bestämt.

LÄRARE I KLASSRUM

Men det är mycket ni inte vet. Och det tror jag du har upptäckt Robin, eller hur? Robin har intervjuat sina släktingar om stormen i Skanör-Falsterbo år 2072.

SPEAKER SKANÖR PLATSSPECIFIK 1.3

Den här berättelsen utspelar sig här. När du lyssnar vidare kommer jag ibland att be dig gå, eller stanna, eller plocka upp nånting som har med berättelsen att göra.

SPEAKER ALLMÄN STRAND 1.3

Skanör och Falsterbo ligger på en liten landtunga som går ut i havet, längst ner i sydvästra Sverige. När du lyssnar vidare, ska du föreställa dig att du är där.

-

[ljud]

SPEAKER SKANÖR PLATSSPECIFIK 1.4

SPEAKER ALLMÄN STRAND 1.4

Vi börjar nu. Titta dig omkring. Ser du några barn på stranden?

Ingen av oss vet hur deras liv ska bli.

I berättelsen kommer du att träffa Robins morfar Noa och hans syster Alice. De är födda 2015, så hade de funnits, hade de varit barn idag.

Det som händer i berättelsen är inte taget ur luften. FN:s klimatpanel IPCC arbetar med att sätta samman olika scenarier för hur framtiden kan komma att bli, beroende på hur klimatet förändras. Och hur klimatet förändras kommer att hänga ihop med om vi människor lyckas samarbeta för att minska utsläppen. Eller om människor och stater fastnar i konflikter med varandra och inte kommer vidare.

Innan du lyssnar vidare ska du välja vilken framtid du vill uppleva.

Tänk bara att om du vill gå mot en framtid präglad av konflikt, så är det en ganska otäck berättelse.

Bestäm dig nu för vilken framtid du vill gå till.

SPEAKER SKANÖR PLATSSPECIFIK 1.5

Gå till den gröna punkten på kartan om du vill gå mot en framtid som byggts på samarbeten. Det finns också en orange punkt, gå till den om du vill gå till en framtid

präglad av konflikt.

Räkna dina steg och gå ett steg för varje år, tills du är framme vid år 2100.

Gå nu.

SPEAKER ALLMÄN STRAND 1.5

Du väljer framtid genom att klicka på skärmen. Den gröna punkten betyder en framtid byggd på samarbeten. Punkten som är orange, betyder en framtid präglad av konflikt.

Klicka nu.

PUNKT 2: STRANDEN

2.1 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Du har valt en framtid som bygger på samarbeten. Stanna på stranden, men gå bort från vattnet. För varje steg räknar du fram ett år, från det år dom det är just nu. Stanna när du är framme vid år 2100.

Gå nu.

[musik och steg/klocka som slår långsamt]

ROBIN

Okej, har allihop hörseln påkopplad?

[hummande]

Välkomna hit till stranden i Skanör. Idag är det jag som är er guide in i dåtiden!

[applåder]

Det här ska handla om stormen i Skanör. Och ni vet ju precis som jag hur det är. Man är lite trött på alltihop.

2.1 SPEAKER PLATSSPECIFIK SKANÖR

2.2 SPEAKER ALLMÄN STRAND I APPEN

Året är 2100 och Robin befinner sig på stranden i Skanör. Hon går i nian och är här med hela sin klass, och sin lärare.

ROBIN PRESENTATION

Det finns en jävla massa minnen uppladdade...

LÄRAREN

Inga svordomar, Robin!

ROBIN PRESENTATION

Det finns en anseelig mängd minnen på Google Memory så där kan den som har lust tillbringa både dagar och nätter. Den lusten har inte jag. I min familj blir det bråk så fort nån säger nåt om stormen.

Men en skoluppgift är en skoluppgift, så jag började med att prata med mamma. Och då lät det så här:

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Mamma. Vad var det egentligen som hände under stormen i Skanör?

TOVE

Stormen kom, vallen sprack, huset flöt iväg. Jag orkar inte prata om det där.

ROBIN PRESENTATION

Och så har det alltid varit. Fråga inte mig vad som har hänt, men det har nåt att göra med min morfar, och hans syster Alice. Vi träffar dom varje jul, och dom verkar inte kunna hålla sams om nåt som har hänt söder om Vellingeblomman.

Men en skoluppgift är som sagt ändå en skoluppgift. Så jag tog kontakt med Alice istället.

ALICE

Ett skolarbete säger du?

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Ja jag vet, det suger. Jag måste göra det här. Och du vet väl vad som hände? Du har ju varit kommunalråd.

ALICE

Jo. Jag vet en hel del om vad som hände.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Bra – då kör vi! Det räcker med tio minuter.

ALICE

Inte på det sättet Robin. Om vi ska prata om stormen i Skanör vill jag åka dit med

dig.

ROBIN PRESENTATION

Och det gick jag med på. Men sen råkade mamma nämna det här för morfar. Så när jag och Alice kom hit till stranden, så var han redan här.

NOA

Vilken tur att jag hittade er! Du måste ju få hela bilden, Robin.

ROBIN PRESENTATION

Så för sex veckor sen var vi här. Först ska vi kolla synen bara. Ser ni min morfar?

ELEVERNA

[hummande och ja:ande]

ROBIN PRESENTATION

Långt skägg och solglasögon, det är min morfar Noa det. Och just det – kostymen han har på sig är gjord i tovad ull. Han går alltid klädd sådär.

ALICE

Noa, jag vet inte om det är någon lysande idé direkt att du är här.

ROBIN PRESENTATION

Och den här tanten, det är Alice.

NOA

Ta det lugnt Alice, jag ska inte bråka.

ALICE

Kan vi komma överens om att vi ska berätta en sak i taget? Utan att den ena avbruter den andra?

NOA

Alice. Har du inte alltid kunnat lita på mig?

2.2 SPEAKER PLATSSPECIFIK SKANÖR

2.3 SPEAKER ALLMÄN STRAND I APPEN

Du är en bit från strandkanten och det är rätt. År 2100 har vattnet stigit ett par decimeter, så strandkanten går några meter högre upp än idag.

ROBIN PRESENTATION

Noa tittar bort mot den gamla hamnen i Skanör. Ni ser den stora segelbåten som vi kom med. Men också prämen som glider fram längs strandkanten.

NOA

Där ligger skolbarnen och tittar ner i glaskupor på livet under vattnet. Dagens politiker har verkligen fattat vad man kan ha det här näset till.

ROBIN PRESENTATION

Jag ser att Alice direkt blir är alldeles svart i ansiktet. Så jag försöker bryta stämningen.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Alice, hur var det här när ni var barn?

ALICE

Åh på den tiden var det ett sånt folkliv på näset. Det fanns golfbanor och båtar och här på stranden låg små färgglada badhytter där man kunde byta om. Vi hade en egen badhytt och den var alltid alldeles nymålade med blå knutar eftersom min pappa anlidade två duktiga polacker som kom varje år och gjorde den i ordning.

ROBIN PRESENTATION

Min morfar tittar bort. Det är så han ser ut när han försöker hålla tyst.

ALICE

Och jag kommer ihåg när jag var lika gammal som du Robin. Det var den varmaste sommaren jag varit med om!

NOA

Det fanns ju en förklaring till det.

ALICE

På dagarna brukade jag och mamma spela volleyboll på stranden och på kvällarna grillade jag här med mina kompisar.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Var du också med och spelade volleyboll Noa?

NOA

Nä, jag var bara intresserad av sånt som var viktigt.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Som vadå?

NOA

Kom, vi går ner till vattnet så ska jag visa dig.

2.3 SPEAKER PLATSSPECIFIK SKANÖR

2.4 SPEAKER ALLMÄN STRAND I APPEN

Gå ner till vattnet du också. Titta ut över havsbotten.

NOA

Du ser ju bara sand här, eller hur? Men du behöver inte komma så långt ut för att hitta gräs på botten. Ålgräs. Långa, ljusgröna blad som växer i stora ängar på havsbotten – fulla med fiskar och yngel, snäckor och räkor. En äng med ålgräs kan bestå av en enda växt som är flera hundra år gammal! De är livsviktiga för hela vårt ekosystem och hela den sommaren 2030 snorklade jag runt näset och skrev ner vilka ålgräsängar som fanns.

ROBIN PRESENTATION

Alice har sagt att hon vill mig med på en promenad upp till huset där hon och morfar bodde när de var små, och upp till kyrkan där de gömde sig när stormen kom. Och vägen går över strandängarna – Flommen som den kallas. Det är gräs och vatten i små laguner, och vi ska gå allihop på träspången som ligger utlagd över ängen!

2.4 SPEAKER PLATSSPECIFIK SKANÖR

Ovanför badhytterna finns en stig som leder över Flommen, bort till husen i Skanör. Följ den.

2.5 SPEAKER ALLMÄN STRAND I APPEN

Nu får du också gärna röra på dig. Finns det nåt som växer runt omkring dig? Kanske några meter upp från stranden? Gå där.

NOA

Hör du alla ljuden?

[grodor och fåglar]

Det är en helt unik natur här och det är underbart på våren. Paddorna och grodorna, fåglarna som sjunger. Skärfläckan som vadar runt i vattnet.

ROBIN PRESENTATION

Det är stor skillnad mellan min morfar Noa och hans syster Alice. Som tonåring var Noa en sån som ockuperade varuhus för att få stopp på konsumtionen, och som flyttade till Bornholm med en massa klimataktivisterna för att skapa ett nytt samhälle. Medan Alice stannade kvar här i Skanör och jobbade som mäklare.

ALICE

Vilken tid det var. Folk älskade Skanör och det var dyrt att skaffa hus här. Och allra mest betalt fick man för hus som låg närmast vattnet. (skratt)

ROBIN PRESENTATION

Alice berättade att det var ett stort krig i Ukraina när hon och Noa var små. Fram tills dess hade Europa varit beroende av olja och gas från Ryssland. Nu fick man bråttom att bli av med fossilberoendet: det tog tjugofem år, men sen dess har vi inte släppt ut mer koldioxid i Europa än vad naturen och tekniken kan ta hand om. Så under åren när Alice och Noa var unga engagerade sig människor överallt för att ställa om hela samhället.

NOA

Det var därför jag åkte till Bornholm, för att få inspiration. Det var fantastiskt, vi levde nära naturen och nära havet. Fast efter ett par år längtade jag hem, så jag åkte tillbaka och började plugga oceanografi.

2.61 NY SPEAKER SKANÖR PLATSSPECIFIK

Titta dig omkring. Flommen är en fantastisk plats. Det är de små vattensamlingarna – de små lagunerna - som kallas flommar och som platsen fått sitt namn från.

Andas. Fortsätt gå, men du behöver inte ha bråttom. Ta in platsen som du är på.

Vi kommer att lämna dig en stund. Men berättelsen fortsätter när du närmar dig husen i Skanör.

PUNKT 3 VALLEN

ROBIN PRESENTATION

Nu när vi kommit ett par hundra meter in över strandängarna så ser ni spåren efter en lång vall som sticker upp ur Flommen. I långa partier är den riktigt välbevarad: några meter hög, med en gångstig högst upp.

3.1 SPEAKER PLATSSPECIFIK SKANÖR

Gå inte in bland husen, utan sväng vänster istället, in på stigen som går i kanten mellan Flommen och husen. Det är här spåren efter vallen går, år 2100.

ALICE

Det här är den gamla vallen, som kunde ha skyddat Skanör mot havet. Om nån hade byggt den ordentligt.

ROBIN PRESENTATION

Jag tittar på Noa. Jodå, han tittar bort nu också.

ALICE

Vallen byggdes på 2020-talet. Mamma och pappa blev så lättade när det var bestämt. Vi hade ju bott här i åtta generationer, och vi ville fortsätta bo kvar. Men det var mycket diskussioner och Länsstyrelsen krävde att den skulle bestå av naturmaterial som hämtades från marken här. Och det höll förstås inte.

NOA

Sluta nu Alice.

ALICE

Sen togs hela ansvaret för översvämningar i Sverige över av en helt ny myndighet: ”Den nationella myndigheten för klimatanpassningar”. Det var där Noa jobbade. Och hade de bara satsat på att förstärka vallen när det behövdes, ja då hade jag kanske fortfarande bott kvar i mammas och pappas hus.

NOA

Det var bara ett hus Alice!

ALICE

Ett hus är aldrig bara ett hus. Det fanns tvåhundra år av minnen i det där huset. Och det är bara sorgligt att du inte fattar det där.

ROBIN PRESENTATION

Alice knallar iväg, upp på vallen.

ALICE (ropar)

Prata på ni bara! Vi ses om en stund.

ROBIN PRESENTATION

Alltså de är skitgamla båda två, och jag blir orolig att hon ska falla, men på nåt sätt lyckas hon ta sig upp för den branta slänten.

ROBIN PRESENTATION

Jag och Noa tittar efter Alice som försvinner.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Vad var det Alice sa? Om vallen?

NOA

Kom så går vi efter henne.

ROBIN PRESENTATION

Vi går längs vallen. Vi kan se henne en bit framför oss, uppe på vallen.

NOA

Har du hört talas om Backafloden?

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Nä.

NOA

På 1800-talet var våra släktingar som bodde här fiskare. Och min morfar berättade för oss om Backafloden 1872. Det var en fruktansvärd översvämningsskatastrof på båda sidorna östersjön.

Det handlade inte bara om att det blåste mycket. Det var flera väderfenomen som råkade sammanfalla. Men det allvarliga var att en massa vatten välldes in i Östersjön, och att det vattnet sen forsade tillbaka, rakt mot oss, när vinden vände.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Men vad har det med vallen att göra?

NOA

När jag jobbade på Myndigheten för Klimatanpassning var det jag som hade ansvar för översvämningarna i Skåne. Då pratade vi mycket om Backafloden. Om att extremväder bara blev vanligare och att nåt liknande skulle kunna hända igen.

Ett av mina första uppdrag var att inspektera vallen här i Skanör. Vi såg ju direkt att den inte höll.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Men det var väl bara att reparera den? Sa ni inte att det bodde folk här med en massa pengar?

NOA

Men hade det varit värt det? Havet steg, vädret blev värre och översvämningarna fler och fler. Vi hade behövt bygga ut den. Och kanske bygga nya skydd ute i havet. Det var vad Alice drev när hon blev kommunalråd. Men skulle vi lägga massor av pengar på att förstöra naturen för att skydda oss mot naturen på en plats dit människor flyttat för att vara nära naturen?

ROBIN PRESENTATION

Då ser vi att Alice har stannat uppe på vallen. Noa börjar kämpa sig upp och jag

följer efter. Hör ni? Det är Noa. Knäna knakar och han frustar för varje steg.

Äntligen uppe. Det är Alice som sitter där några meter bort. Hon som sitter på huk och inte tittar upp.

PUNKT 4. LIVSLINJEN

4.1 SPEAKER PLATSSPECIFIK SKANÖR

4.1 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Du kan stanna nu, där du är.

NOA

Visst är det fantastiskt?

ROBIN PRESENTATION

Ni har ju säkert precis som jag varit här många gånger förut. Och inte för att skryta, men det var faktiskt min morfar som kom med idén.

4.2 SPEAKER PLATSSPECIFIK SKANÖR

4.2 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Tänk dig att du står uppe på resterna efter_vallen. Så långt du kan se, ser du tuvor som sticker upp ur sanden, och tusentals stenar. Små och stora, staplade på varandra i högar, lagda i spiralformer, stenar i kanten längs stigar som förgrenar sig och går ihop.

NOA

Du vet ju Robin att det var jag som föreslog att vi skulle kalla vallen för Livslinjen.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Jo jag har hört dig säga det några gånger.

NOA

Vill du vara med Alice?

NOA

Jag har stenar med om du vill ha?

ROBIN PRESENTATION

Alice reser sig. Nu knakar det igen.

ALICE

Jag har stenar själv.

4.3 SPEAKER PLATSSPECIFIK SKANÖR

4.3 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Finns det några stenar på marken här där du är? Välj ut en du tycker om och ta upp den.

NOA

Får jag se?

Så fin den var.

ALICE

Jag plockade den utanför hamnen.

4.4 SPEAKER PLATSSPECIFIK SKANÖR

4.4 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Känn på stenen.

NOA

Vet du nåt vi kan lägga den för?

ROBIN

Vadå lägga för? Jag har aldrig fattat den grejen.

NOA

Vet du inte det? Vi lägger stenar av tacksamhet för människor som skulle ha dött av katastrofer om vi inte hade agerat i tid.

4.5 SPEAKER PLATSSPECIFIK SKANÖR

4.5 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Du lever. Så du är en överlevare. Kanske har du varit med om katastrofer. Kanske inte. Men ändå har du klarat dig. Tänk på det, och knyt handen om stenen.

4.6 SPEAKER PLATSSPECIFIK SKANÖR

4.6 SPEAKER ALLMÄN STRAND D

Nu ligger det där som du överlevde inte längre i dig, utan i stenen. Nu ska du lägga ner stenen på en plats där du tycker den passar.

ROBIN PRESENTATION

Alice och Noa går ner på knä under stort motstånd. Noa hittar en spiral som han bygger på med sin sten. Alice lägger sin ovanpå ett torn.

NOA

Du vet Robin, när vi var små pratades det bara om alla som blir offer för katastrofer som händer. Med Livslinjen började vi prata om de liv som räddas för att man har planerat i förväg.

ROBIN PRESENTATION

Alice borstar av smutsen från knäna.

ALICE

Kom. Nu går vi.

4.71 SPEAKER NY PLATSSPECIFIK SKANÖR

Fortsätt på stigen längs Flommen. När du gått en liten bit till ska du svänga höger, gå in mellan husen och sen fortsätta in i Skanör.

4.7 SPEAKER ALLMÄN STRAND I APPEN

Rör dig vidare du också. Bara gå och lyssna.

ROBIN PRESENTATION

Vi är på ett ställe där vallen bryts och vi går nerför den, och viker in mellan husen istället. Jag frågar varför vallen är sönder här.

ALICE

Nu är det min tur att berätta.

NOA

Ok...

ALICE

Efter att jag jobbat som mäklare, började jag med politik.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Varför då?

ALICE

För att jag älskade Skanör-Falsterbo! Här på näset fanns två golfbanor, flera restauranger, en häst-show som drog tusentals besökare varje sommar. Men det var så mycket som behövde ändras!

4.81 SPEAKER NY SKANÖR PLATSSPECIFIK

Fortsätt rakt fram upp längs Kyrkogatan.

ALICE

Vi visste ju att havet fortsatte stiga, även om världen höll på att bli klimatneutral. Och vi visste att vallen här i Skanör inte höll. Så vi ville att staten skulle hjälpa oss att förstärka den, och att vi skulle få bygga ett skydd till – ute i havet. Så jag kom till er på Myndigheten för Klimanpassning hela tiden. Kommer du ihåg det Noa?

NOA

Ja det är klart att jag kommer ihåg.

ALICE

Men du lyssnade inte. För du hade bestämt dig redan när du var femton att ålgräset här utanför var viktigare än alla människor som bodde på näset.

NOA

Den som skyddar naturen skyddar människan också. Och du ville förstöra naturen för att ni skulle kunna fortsätta spela golf? Det hade inte varit värt det.

ALICE

Jamen vad vet du om vad som är värt nånting? Det fanns hus här! Massor av hus som folk älskade och *dom* var värda massor för de som bodde i dem. Om staten bara hade bestämt sig för att skydda dom, då hade Skanör kunnat fortsätta leva.

NOA

Vad tycker du Robin, finns det nåt liv här eller inte? Hörde du inte grodorna när vi gick över Flommen? Har du sett salladshuvudena som växer i akvaponiodlingen?

ALICE

Prata inte om akvaponin för helvete.

ROBIN PRESENTATION

Det blev tyst. Väldigt tyst.

Och ingen sa nånting förrän vi var framme vid trygghetstornet.

ALICE

Det här kan väl du berätta om Noa? Så ska jag hålla käften.

PUNKT 5. TRYGGHETSTORNET

5.11 SPEAKER NY SKANÖR PLATSSPECIFIK

Vi stannar här.

Titta på husen till höger och sök sen efter den högsta punkten du ser: ett träd, eller en flaggstång. Och tänk dig att ovanför den punkten svävar *trygghetstornet*.

5.1 SPEAKER NY ALLMÄN STRAND

ROBIN PRESENTATION

Det är ändå ganska imponerande. Den här träkonstruktionen är flera meter hög, och där uppe finns ett större rum, och flera mindre skjul.

NOA

Vet inte om du har varit där Robin, men jag tänkte vi kan gå dit och äta lunch sen. Det är lite dyrt, men jag bjuder. All mat som tillagas i restaurangen odlas i akvaponi-odlingarna här i Skanör. Men det lovar jag att jag inte kommer att säga nånting om.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Hur gammalt är tornet?

NOA

Det byggdes på 50-talet, när Sverige införde Nollvisionen. Det var då man beslutade att ingen längre skulle behöva dö på grund av klimatförändringar. Så myndigheten för klimatanpassningar byggde såna här torn i alla områden där översvämningsrisken var stor, för att befolkningen skulle kunna evakueras. Vi visste vilka områden som inte skulle vara säkra att bo i på sikt. Och vi ville inspirera kommunerna att tänka nytt.

ALICE

Inspirerande, visst.

NOA

Så kom storm-åren i mitten på 50-talet. Du ser själv Robin. Det är knappt att husen står kvar längs den här gatan.

5.21 NY SPEAKER SKANÖR PLATSSPECIFIK

Titta på husen runt omkring dig

5.2 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Ser du några hus runt omkring dig?

5.2 SPEAKER SKANÖR PLATSSPECIFIK

5.2 SPEAKER ALLMÄN STRAND I APP

Kan du föreställa dig hur de skulle se ut efter år av översvämningar? Med väggar som har rasat in?

NOA

Det blev massor av hus förstörda. Försäkringsbolagen vägrade betala till de som inte klimatsäkrat sina hus. Så staten gick in och köpte upp de förstörda husen, på villkor att de som bodde där flyttade någon annanstans.

ALICE

Nu går vi tycker jag. Så vi kommer ner till huset någon gång.

5.3 SPEAKER NY SKANÖR PLATSSPECIFIK

Vänd om och gå tillbaka samma väg du kom – tillbaka ner mot Flommen.

5.3 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Rör dig ner mot vattnet igen. När du går, titta ner på sanden. Titta efter snäckor.

NOA

Det var i ett av de här husen som Natalia bodde när hon först kom till Sverige.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

När var det?

NOA

2056. Jag hade lärt känna henne på Bornholm. Hon hade bott kvar där i alla år. Här fanns det övergivna hus att bo i!

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Men morfar...hur blev du och mormor ihop?

NOA

[skrattar]

Det hade ju kokat i tjugo års tid vet du!

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Jomen snälla, berätta!

NOA

Det var en kväll när vi gick längs havet.

Så tittade hon ner och fick syn på en snäcka.

Det var en helt vanlig snäcka, såna som det finns tusentals av. Men hon plockade upp den och var så förtjust som om hon hittat en bit guld.

Jag kunde inte låta bli att skratta!

Hon frågade om jag tyckte hon var barnslig. Jag förklarade att jag förstod precis vad hon kände. Och då kysste hon mig.

PUNKT 6: SNÄCKAN

6.1 SPEAKER SKANÖR PLATSSPECIFIK

Stanna vid kanten av Flommen.

6.1 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Stanna en stund nu.

6.21 SPEAKER NY SKANÖR PLATSSPECIFIK

Titta ut över Flommen. Långt där borta är havet.

Har du kvar snäckan du plockade på stranden? Ta upp den ur fickan nu. Titta på den. Känn på den.

Snäckan är din så länge du lever. Och sen får du lämna den vidare,

6.2 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Se dig omkring efter spår från havet. Finns där några snäckor? Eller små stenar som ser ut som en snäcka?

Om du har hittat en snäcka. Plocka upp den nu .

Snäckan är din så länge du lever. Och sen får du lämna den vidare.

NOA

Nio månader efter det föddes din mamma. Naturen tar, men den ger också.

ROBIN PRESENTATION

Morfar pekade på de här stora akvaponi-tankarna. Som ni märker luktar det inget

vidare. Men det är den här doften som min mamma är uppvuxen i. En gång i tiden låg det faktiskt hus här också, men nu är det bara de här järn-tankarna längs hela gatan. Vet inte om nån har berättat för er hur det här funkar, men var lugna, min morfar kommer strax att ta hand om den saken.

NOA

Det var det här din mormor tog med sig från Bornholm, Robin. Akvaponin!

ROBIN PRESENTATION

Som ni ser är det ljusinsläpp på sidorna och där inne kan ni se långa baljor där det växer sallad och grönsaker.

[ljud]

NOA

Det är ett slutet odlingssystem, som liknar ett ekosystem. Helt fantastiskt. Längst ner finns det fiskar. Deras avföring filtreras, och blir gödning till grönsakerna som vi odlar ovanpå. Och vattnet går bara runt och behöver väldigt sällan bytas ut.

6.4 SPEAKER SKANÖR PLATSSPECIFIK

Här på Flommen står du i ett ekosystem där allt liv hänger ihop.

Med jämna mellanrum slår havsvattnet in. Bara vissa växter överlever saltvattnet. Men det finns insekter som älskar dem.

Sätt dig på huk. Är det nåt vatten i gräset? Hit kommer skärfläckan i mars varje år – här lägger hon sina bon, och vadar efter havsbormaskar och kräftdjur i det grunda vattnet.

6.4 SPEAKER ALLMÄN STRAND

På stranden står du också i ett ekosystem där allt liv hänger ihop.

Sanddyner som hålls samman av grästuvor och där det finns lä där fåglar kan lägga sina ägg.

Sätt dig på huk. Gräv med handen i sanden. Ser du några djur? Sanden är i ständig rörelse. Och här finns krabbor och gråsuggor som gräver gångar för att inte svepas ut i havet.]

NOA

Det som odlas i de här akvaponi-tankarna räcker till hela årets gäster på Trygghetstornet!

ALICE

(smått ironisk)

En fantastisk idé.

NOA

Jo men det hade inte gått utan stöd. Eftersom Natalia tog vara på materialen från de övergivna husen, kunde hon få EU-bidrag för att bygga odlingarna.

ALICE

Så kunde dina fiskar bo gratis i resterna av husen som dina gamla grannar en gång i tiden betalat massor av pengar för.

NOA

Det var väl bättre det än att de bara stod här och förföll?

ALICE

Kom så fortsätter vi.

6.5 SPEAKER SKANÖR PLATSSPECIFIK

Fortsätt gå nu, längs husen. På stigen så du har Flommen till vänster. Följ stigen och sväng höger när husraden slutar.

6.5 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Nu ska du gå igen. Du ska gå ett par hundra meter. Om du har några hus omkring dig – ta sikte på ett där du kan föreställa dig att Noas och Alice föräldrar bor.

ROBIN PRESENTATION

Här rakt fram där akvaponiodlingarna slutar ser ni spår av den gamla vallen, men mycket av den är borta. Vi ska gå till höger, på insidan av vallen, bort till huset där Noas och Alices föräldrar en gång bodde.

ALICE

Två små vita hus var det en gång i tiden. I det ena bodde jag, och i det andra bodde våra föräldrar. De var sköna att hänga med. Jag brukade sitta i soffan och spela ett spel med dom som dom gillade när dom var små, Donkey Kong hette det.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Men varför flyttade dom inte efter stormarna på 50-talet?

ALICE

Det undrade Noa också. Huset var ju i uselt skick. Det var vatten i krypgrunden och ibland var det pölar också i vardagsrummet. De hade bara råd med en liten pump och

för varje år blev det värre. Men det fanns en förklaring. De ville inte. ”Jag är en gammal golfare som inte lämnar sin green” brukade pappa säga.

NOA

Jo. Han var lite för envis för sitt eget bästa.

ALICE

Så kan man också se på det.

NOA

Hursomhelst är det väldigt länge sen.

ALICE

Han ville rusta upp huset och bo kvar, men det hade de inte råd med eftersom de bara kunde få bidrag om han gav upp och flyttade. Under tiden som ni levde gott på er jävla akvaponiodling där nere på Västergatan!

NOA

Herregud, ska du aldrig ge upp det där? Det spelar ingen roll längre!

ALICE

Och varför skulle det inte spela roll?

NOA

Jamen mamma och pappa, herregud, de levde ju inte ens ett år till efter det här som du pratar om!

ALICE

Och hur tror du det kändes för dem när de dog?

NOA

Att det var skönt att slippa dig i alla fall!

ALICE

Din jävla idiot.

ROBIN PRESENTATION

Ursäkta att ni behövde se det här. Men man vänjer sig. De stapplar iväg åt varsitt håll och lämnar mig kvar i mitten.

7.1 SPEAKER SKANÖR PLATSSPECIFIK

7.1 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Stanna till lite här.

PUNKT 7. ROBINS MAMMA

ROBIN PRESENTATION

Jag har varit med om det förr om man säger så.

Så jag satte mig ner här på vallen. Och tog kontakt med mamma.

TOVE

[djup suck]

Ok. Berätta vad som hänt.

ROBIN PRESENTATION

Mamma lyssnade tålmodigt. Och hon var inte förvånad.

TOVE

Åh det är så typiskt att det alltid ska bli så här! Ledsen för det där Robin. Det går snart en båt och jag kan vara där om ett par timmar. Stanna där du är. Båda kommer att få dåligt samvete mot dig så de är tillbaka om några minuter. Så här gör vi. När de kommit tillbaka hälsar du från mig att de ska ta med dig till Trygghetstornet och bjuda dig på lunch. Resten reder vi ut när jag kommer dit.

ROBIN PRESENTATION

Så lade hon på.

Men hon hade rätt. De kom tillbaka. Vi gick och åt. Och tre timmar senare var vi tillbaka här vid vallen, tillsammans med mamma.

Så vi började gå igen. Mot huset där Alice bodde med sina föräldrar.

7.21 SPEAKER NY SKANÖR PLATSSPECIFIK

Fortsätt rakt fram, längs kyrkogårdsmuren. Stanna när du närmar dig slutet av muren.

7.2 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Nu fortsätter vi gå igen. Mot huset du sett ut.

TOVE

Nu får ni skärpa er båda två. Förstöra Robins skolarbete på det här sättet.

NOA

Tove, jag...

TOVE

Nej nu håller du tyst. Hela mitt liv har ni hållit på att tjafsa om det här. Det enda Robin har bett om är att få reda på vad ni var med om under stormen i Skanör. Vi börjar med att reda ut vem som var var. Alice. Du börjar.

ALICE

Jag var i huset tillsammans med dig och Natalia.

TOVE

Just det. Vi skulle fira jul ihop. Ingen vidare idé med tanke på hur det gick gången innan dess. Klockan var tre på eftermiddagen, du hade gjort glögg med pepparkaka och mamma hade tagit med sig ceviche och kombucha från odlingarna. Ingen ville smaka vad den andre bjöd på, så stämningen var inget vidare i köket. Och min pappa hade som vanligt inte dykt upp. Var var du pappa?

NOA

Jag var på väg från Kristianstad.

TOVE

Och vad hade du gjort där?

NOA

Jag var chef för den skånska evakueringsenheten på Myndigheten. I Kristianstad hade det blåst kraftigt ända sen den 21 december. Det var inte många som bodde kvar i de centrala delarna som väl var och de hade evakuerats enligt plan, så allt gick som det skulle.

TOVE

Och vad hände sen?

NOA

Det var då vinden vände.

PUNKT 8. HUSET

SPEAKER SKANÖR

Stanna här. Du ser ett vitt hus, med husgaveln riktad åt ditt håll.

SPEAKER STRAND

Om du inte redan har kommit fram till huset du valt ut, gå tills du är framme och stanna där då.

ROBIN PRESENTATION

Vi kommer fram till platsen där det en gång låg två små hus, där min morfar och Alice växte upp. Det var här som Alice bodde kvar, år 2072.

ALICE

Du kan fortfarande se grunden efter husen. Huset låg med kortsidan ut mot havet. Det var på andra våningen på den gaveln, som jag hade VR-rummet.

TOVE

Så när alla plockat på sig glögg och pepparkakor eller ceviche, så gick vi upp i VR-rummet för att vara med i Kalle Anka. Mitt under Tjuren Ferdinand kom pappa in i sändningen och bröt den.

[ljud]

NOA (i VR-skärmen)

Lyssna på mig. Ni måste evakuera genast.

TOVE

Han satt i bilen. Jag såg att han stod vid bron för att fara över kanalen, ut hit på näset. Jag såg att vågorna slog över bilen.

NOA

Näset hade stängts av så de ville inte släppa över mig. Men jag visade legitimation och berättade att jag var chef för evakueringsenheten och då lät de mig åka vidare.

NOA (i VR-skärmen)

Alice, gör som ni har gjort på övningarna. Ta er till kyrkan. Nu. Jag är hos er om tio minuter.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Vad var det som hade hänt?

NOA

Jag hade fått ett samtal från SMHI. De berättade att vinden höll på att vända. Och då fattade både de och jag att det skulle kunna bli en katastrofal översvämning. Lika illa som Backafloeden. Allt vatten som låg upptryckt mot kusten på andra sidan havet, skulle drivas med full kraft mot Skanör. Med en hastighet på mer än 100 kilometer i

timmen.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Och vad gjorde ni då när morfar ringde?

TOVE

Jag tänkte: det här är inte första gången pappa överdriver. Så jag och mamma klädde på oss i lugn takt, sen släckte vi alla ljusen och så väntade vi på att Alice skulle bli klar.

ALICE

Jag gjorde som jag brukade. Jag satte på mig stövlar, varm ylletröja och tog regnjackan utanpå. Sen gick jag till garderoben på andra våningen för att ta med mig min evakueringsväska.

NOA

Under tiden körde jag över ljungen, över området där det inte fanns någon vall alls. Hela vägen var täckt med vatten. Jag blundade och gasade och lyckades ta mig över.

ALICE

Men när jag öppnade garderoben var inte väskan där.

NOA

Hjärtat slog och slog. Det kanske tog fem minuter men det kändes som en evighet. Jag stannade bilen och rusade in i huset.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Och vad hände då?

ALICE

Jag hörde dörren öppnas där nere. Jag hörde Noa skrika att vi var tvungna att komma genast.

TOVE

Jag minns att han skrek att det var en fråga om liv eller död.

ALICE

Och jag muttrade att jag inte tänkte gå förrän jag hittat min väska.

NOA

Jag sprang uppför trappan. Jag tog tag i Alice. Jag tror jag sa att hennes liv var mer värt än vad det nu än var hon hade i den där väskan.

ALICE

Du kunde ha hjälpt mig. I en minut. Eller två.

NOA

Med en femtonåring i huset? När jag visste vad som kunde hända?

[beat]

TOVE

Pappa stod där och höll fast Alice. Och när jag tittade på honom fattade jag att han verkligen var rädd. Så vi skyndade oss nerför trappan igen. Utan den där väskan.

8.2 SPEAKER SKANÖR PLATSSPECIFIK

Du ska fortsätta rakt fram och gå runt kyrkan och genom ingången till kyrkogården.

8.2 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Kom vi går också. Gå mot vattnet.

TOVE

Vi kommer ut på gården och vi går bort mot bilen. Det blåser nåt fruktansvärt.

[ljud]

Sen hör jag ett ljud jag inte känner igen.

[ljudet av båtar som slår mot varandra]

Det gnisslar och smäller.

NOA

Jag förstår att det är nåt som slår mot vallen. Jag tänker att det kanske är båtar som slitit sig.

ALICE

Och det är då jag fattar att det här verkligen är allvar. Att vallen kanske aldrig kommer att hålla för det här.

8.3 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Ser du havet? Allt detta vatten. Som en mur, som rör sig mot dig.

[bildörr]

TOVE

Vi hoppar in i bilen. Pappa startar bilen, och kör.

Jag minns att vi passerar mitt under en av gatlamporna när den slocknar. Det tar en sekund innan jag fattar att hela gatan är släckt. Att strömmen har gått.

ALICE

Det är regn och moln och nästan kolsvart. Det enda vi ser är den vita kyrkogårdsmuren som lyser i billyktornas sken.

När muren slutar svänger Noa höger och sen stannar han framför ingången på kyrkogården.

NOA

Jag har evakueringsplanen i huvudet. Alla som bor norr om trygghetstornet tillhör kyrkan, och det är dit vi ska ta oss när det blir nödläge.

8.33 NY SPEAKER SKANÖR PLATSSPECIFIK

Gå till kyrkan och gå in i den. Om det är låst eller det pågår mässa kan du lyssna vidare utanför.

ALICE

Vi går ur bilen för att ta oss över kyrkogården. Det är bara en liten bit till kyrkporten, men det är svårt att ta sig fram.

TOVE

Vinden trycker oss tillbaka och just här är det nästan omöjligt att ta sig framåt. Men när vi närmar oss kyrkans vägg kommer vi lite mer i lä, och de sista stegen går lätt.

NOA

Jag öppnar porten till kyrkan och drar igen den bakom oss.

[Porten smäller. Det blir tyst.]

PUNKT 9. KYRKAN

9.1 SPEAKER ALLMÄN STRAND

9.1 SPEAKER SKANÖR PLATSSPECIFIK

Stanna nu. Stå alldeles stilla.

ROBIN PRESENTATION

Nu är vi inne i kyrkan. Jag och morfar, Alice och mamma. De tittar sig omkring och det är som att deras ansikten lyser upp. De minns.

NOA

Kyrkan är upplyst av batteridrivna lyktor: några på orgelläktaren och några som markerar vägen upp till predikstolen. På läktaren ser vi Hanssons. Och Anna Hermelin som är Krisansvarig.

ALICE

Jag ropar. ”Vellinge Skanör 23:2. Fyra personer!

NOA

”Uppfattat” ropar Anna tillbaka. ”Ni har platser i predikstolen”. Vi går upp dit. Det kallas predikstolen men som du ser Robin är det större – det är en plattform som byggts ut runt den gamla predikstolen och i tre kistor finns ett helt beredskapslager: stormkök och konserver, filter och liggunderlag, vattenreningstabletter, bindor, ficklampa, batteriradio, ja där finns allt vi behöver.

9.2 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Rita upp plattformen med din fot i sanden eller vad du nu står på. Tre meter på ena hållet. Fyra på det andra. Ställ dig inne i området. Du får inte lämna det.

ALICE

Familjen Lundvik är där, i predikstolen. Tore och Doa. Men Albert som bor längst upp längs vägen fattas.

NOA

Natalia tar upp telefonen för att ringa efter honom.

[brak]

Då hörs ett fruktansvärt oväsen.

TOVE

Det är svårt att beskriva ljudet. Som en stor smäll. En smäll av vatten.

ALICE

Jag tittar upp på Noa. Han tittar på mig. Och så säger han: det måste vara vallarna som har spruckit.

NOA

Det dröjer ett tag. Sen börjar golvet i kyrkan täckas av vatten. Och det stiger.

TOVE

En decimeter. Två. Till slut är det mer än en meter vatten i kyrkan.

NOA

Natalia slår numret till Albert. Signalerna går fram. Men han svarar inte. Vi ringer till teamet i Trygghetstornet, där det finns en båt. De säger att det är för farligt att gå ut nu och söka. Att vi inte kan göra något annat än att vänta.

ALICE

Jag minns att jag frågar dig, Noa hur du tror att det har gått med huset. Du svarar bara att det kan vi inte veta. Inte nu. Så vi fortsätter vänta. Och så småningom kommer natten.

Nån försöker få igång ett samtal. Det blir liksom inget. Sen somnar nån annan, och det sprider sig, det uppstår nåt konstigt lugn i alltihop, trots att Albert är försvunnen och trots att vi inte har en aning om hur det har gått där utanför.

Alla sover. Jag ser hur ljuset strömmar in från fönstret på orgelläktaren. Jag vet att därifrån kan man se vårt hus.

Och jag har bara en tanke i huvudet. Jag måste ta mig dit.

ROBIN PRESENTATIONEN

Det som händer nu är att Alice reser sig. Hon vill inte väcka nån. Så hon går försiktigt nerför trappan, ner till vattnet som skiljer henne från läktaren.

ALICE

Jag känner på vattnet med fingret, och det är iskallt. Men jag har bestämt mig.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Är det djupt?

ALICE

Det är knappt att jag bottnar. Men jag går i.

Jag vadar bort till trappan, ett steg i taget, försiktigt för att inte tappa balansen.

Jag tar mig uppför trappan till orgelläktaren. Det är trångt däruppe, överallt ligger folk och sover. Jag klär av mig alla kläder utom underkläderna, plockar fram en filt ur beredskapslaget och sveper in mig. Sedan kliver jag försiktigt över de sovande människorna på golvet, för att ta mig fram till fönstret.

Det är som en sjö över kyrkogården, ända bort till huset. Gaveln med VR-rummet sticker upp ur vattnet. Ett träd har fallit rakt över huset och vågorna slår och slår, sköljer över huset där jag bor.

ROBIN PÅ INSPELNINGEN

Vad gör du då?

ALICE

Jag minns att jag tänker att Albert inte kommer tillbaka. Jag tänker att det kanske var tur att jag inte fick mer tid för att leta upp den där väskan. Sedan lägger jag mig ner, vänder ryggen mot fönstret och somnar.

TOVE

Det här har du aldrig berättat förut.

NOA

Vad var det i väskan?

ALICE

Det var en hårddisk med alla våra bilder och filmer. Några av mammas smycken. Också var det en teckning som mamma och pappa hade sparat från när vi var små. På den tiden när man fortfarande använde papper.

NOA

Var det den som du hade ritat på oss. När vi stod utanför badhytten?

ALICE

Jo. Precis den.

NOA

Du brukade ha den på väggen. Jag minns att jag undrade var den hade tagit vägen.

ALICE

Men du frågade aldrig.

NOA

Nej.

Jag är ledsen. Ledsen att du inte hittade den. Och att vi inte hade tid.

9.3 SPEAKER ALLMÄN STRAND

Du kan lämna din egen predikstol nu. Robins presentation är över.

ROBIN PRESENTATION

Man kanske inte applåderar efter nåt sånt här. Men det var det som hände min familj under stormen 2072.

ELEV

Kom Albert tillbaka?

ROBIN PRESENTATION

Nej. Han bara försvann. Man hittade aldrig hans kropp. Han var en av fyra personer som omkom här på Näset under stormen.

ELEV

Och hur gick det med dina släktingar?

ROBIN PRESENTATION

Det hämtades med båt på juldagens förmiddag.

ELEV

Har du spelat upp det här för dem?

ROBIN PRESENTATION

Jo. För fem dagar sen var jag där igen. Vi gick samma runda som ni och jag har gjort, och jag testade att göra presentationen för dem.

Sen när det var klart gick vi ut ur kyrkan tillsammans.

Vi gick tillbaka bort till platsen där huset en gång låg. Vi gick runt husgrunden och Alice visade mig var de olika rummen legat.

Sen gick vi till Trygghetstornet och åt lunch. Då började morfar och Alice prata om sina föräldrar, och de berättade en massa historier som jag aldrig hört förut, om hur det var när dom växte upp. Och det kanske kan bli en annan presentation, en annan gång.

[applåd]

LÄRAREN

Tack Robin, det var väldigt lärorikt! Nu har ni tjugo minuter som ni kan göra vad ni vill innan vi åker tillbaka. Imorgon ska vi få träffa Ludmejas morfar som ska berätta om hur han kom till Vellinge som flykting från Ukraina för nästan åttio år sen.

SPEAKER OUTRO SKANÖR

SPEAKER OUTRO STRAND

Tack för att du har lyssnat på Farväl Falsterbo. I huvudrollerna hörde du Elle Kari Bergenrud, Li Brådhe, Tom Ahlsell och Susanne Karlsson. Allt du har hört är fiktion, men baserat på fakta. Du har fått välja mellan två möjliga framtider – men i verkligheten är antalet möjliga framtider förstås oändliga.

SPEAKER OUTRO SKANÖR

Titta i telefonen när ljudvandringen spelat klart, så får du upp en sida med länkar.

SPEAKER OUTRO STRAND

När ljudvandringen spelat klart kan du klicka på 3:an på kartan – då får du upp en sida med länkar.

SPEAKER OUTRO SKANÖR

SPEAKER OUTRO STRAND

Läs mycket mer om vår bakgrundsfakta på Fantasidepartementet. Eller klicka dig vidare för att dela med dig av dina egna tankar om framtiden, och om ljudvandringen.